

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

ОЦІНЮВАННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ КРАЇНИ

У статті розглянуто індекс глобальної конкурентоспроможності, його динаміку за 2010–2019 та зміну за складовими. У цілому в 2019 р. спостерігається значне відставання України за групами факторів, пов'язаних з макроекономічною стабільністю, державними інститутами, фінансовою системою та здоров'ям. За обраними економічними параметрами оцінювання макроекономічної нестабільності визначено, що національна економіка у 2010–2019 рр. мала незначний запас міцності і найменші фінансові й монетарні збурення могли серйозно дестабілізувати економіку. Побудова інтегрального коефіцієнта макроекономічної нестабільності може використовуватися як індикатор наближення макроекономічної нестабільності.

Ключові слова: індекс глобальної конкурентоспроможності; макроекономічна нестабільність; ВВП; рівень безробіття; сальдо платіжного балансу; сальдо торгового балансу; коефіцієнт покриття експорту імпортом; інтегральний коефіцієнт макроекономічної нестабільності.

Постановка проблеми. Тема макроекономічної нестабільності є однією з найважливіших у сучасній економічній науці. Розуміння природи макроекономічної нестабільності є важливим етапом для розробки та реалізації ефективної економічної політики. Оцінка факторів, що впливають на економічний розвиток, дає змогу урядам та центральним банкам розробляти заходи для формування економічної політики, спрямованої на усунення макроекономічних дисбалансів. Макроекономічна нестабільність може призводити до коливань у виробництві, рівні цін, зайнятості та інших економічних показників, що потребує розробки відповідних механізмів, які допомагали б зменшувати нестабільність та сприяли б більш стійкому функціонуванню ринкової економіки. Аналіз макроекономічної нестабільності допомагає у прогнозуванні можливих ризиків та економічних змін. Це надає можливість бізнесам, інвесторам та громадянам управляти ризиками та приймати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності. Виявлення причин та наслідків

макроекономічної нестабільності допомагає ефективніше використовувати ресурси економіки. Це важливо для досягнення вищого рівня продуктивності та конкурентоспроможності. У цьому контексті вивчення макроекономічної нестабільності стає стратегічно важливим завданням для економістів, дослідників та тих, хто ухвалює рішення. Визначення та усунення джерел нестабільності дозволить побудувати більш стійке та життєздатне економічне середовище для розвитку сучасних суспільств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато науковців та економістів внесли вагомий внесок у вивчення макроекономічної нестабільності, розробляючи теорії, моделі та методології для розуміння та прогнозування нестабільності в економіці. Найвідомішими дослідниками є Джон Мейнард Кейнс (John Maynard Keynes), Мілтон Фрідман (Milton Friedman), Роберт Лукас (Robert Lucas), Гайман Мінські (Human Minsky), Пол Ромер (Paul Romer). Досліджуваній проблематиці присвячено наукові праці вітчизняних економістів, зокрема О. І. Барановського, О. С. Білоусова, І. А. Канцір, Г. П. Клімова, О. Д. Рожко та інші. Проте, зважаючи на багатогранність цієї проблематики, вважаємо, що в науковій літературі висвітлені аспекти є недостатніми та залишаються актуальними.

Мета статті полягає в аналізі макроекономічної нестабільності країни та виявленні залежності економічних параметрів макроекономічної нестабільності та ВВП, надані кількісної оцінки макроекономічної нестабільності.

Викладення основного матеріалу. З метою забезпечення можливостей порівняння та дослідження економічних систем різного рівня макроекономічного розвитку проведемо оцінювання за індексом глобальної конкурентоспроможності та економічними параметрами макроекономічної нестабільності. Поєднання результатів аналізу конкурентоспроможності економіки з врахуванням економічних та фінансових параметрів макроекономічної нестабільності дозволить виявити можливі кореляційні зв'язки між секторами національної економіки. Унаочнення оцінки макроекономічної нестабільності представлено на рис. 1.

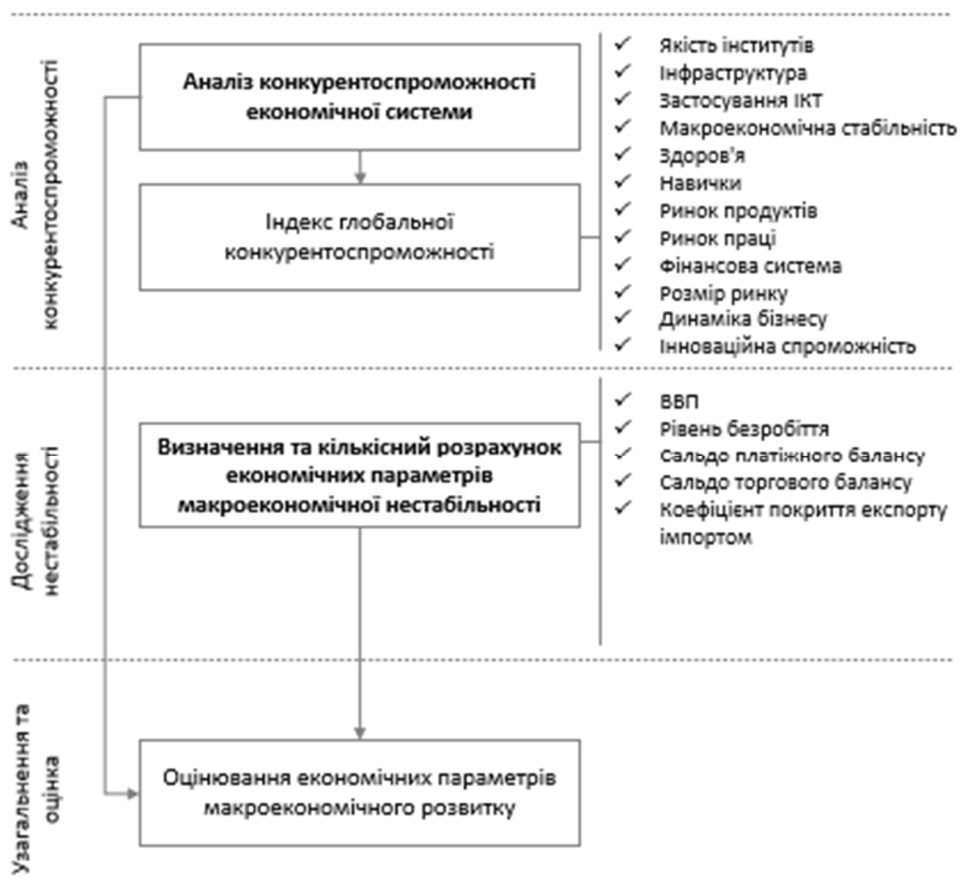
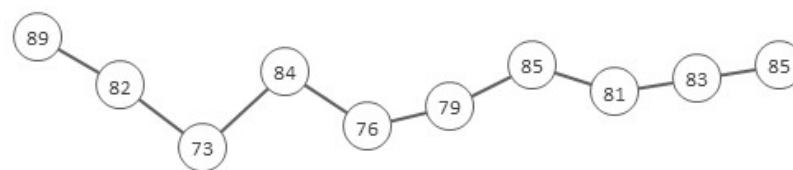

Рис. 1. Складові оцінки макроекономічної нестабільності
 (складено автором)

Відповідно до індексу глобальної конкурентоспроможності, який щорічно розраховується Всесвітнім економічним форумом (ВЕФ) та відображає загальну конкурентоспроможність економіки, Україна перебуває в другій половині рейтингу. У різні роки аналізованого періоду, до зміни методології розрахунку ВЕФ в 2017 р. значення індексу глобальної конкурентоспроможності (індекс від 1 до 7 – найвище) коливалося навколо 4,05 (найвище значення 4,14 у 2012 р., найнижче – 3,90 у 2010 р., для попадання в TOP-40 необхідно було досягти результату вище 4,5 [2]), в 2018 та 2019 рр. значення індексу глобальної конкурентоспроможності (від 0 до 100 – найвище) складало 57 балів (для попадання в TOP-40 необхідно було досягти результату більше 68 балів). Лідерами в 2019 р. стали Сінгапур з оцінкою 84,8 балів, США – 83,7, Гонконг – 83,1, Нідерланди – 82,4 та Швейцарія – 82,3 [1]). Наведені дані проілюстровано на рис. 2.

2010-2011 (± 139)
2011-2012 (± 142)
2012-2013 (± 144)
2013-2014 (± 148)
2014-2015 (± 144)
2015-2016 (± 140)
2016-2017 (± 138)
2017-2018 (± 137)
2018 (± 140)
2019 (± 141)

—○— Індекс глобальної конкурентоспроможності

Рис. 2. Позиції України за індексом глобальної конкурентоспроможності у 2010–2019 рр. (складено автором за [1])

В 2019 р., порівняно з 2018 р., позиції України знизилися по 4 компонентах та по 2 залишилися без змін, найбільшого прогресу було досягнуто за компонентом «Ринок продуктів». Оскільки у 2017 р. було змінено методику визначення індексу глобальної конкурентоспроможності, яка унеможлиблює порівняння аналізованих показників, відобразимо детермінанти рейтингу за 2019 р. на рис. 3.

Індекс глобальної конкурентоспроможності України за складовими

Позиції України за складовими індексу глобальної конкурентоспроможності

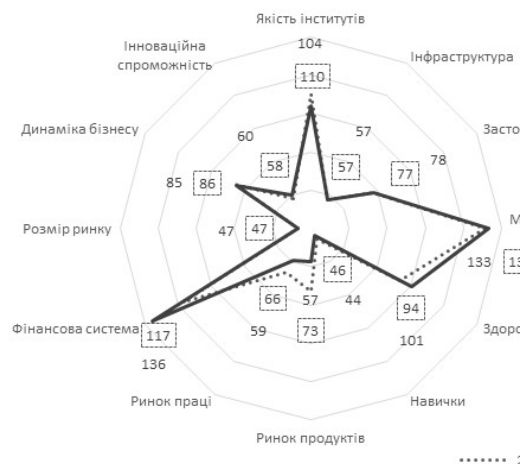

Рис. 3. Індекс глобальної конкурентоспроможності України у 2018–2019 рр. (складено автором за [1] та власних розрахунків)

У цілому в 2019 р. спостерігається значне відставання України за

групами факторів, пов'язаних з макроекономічною стабільністю, державними інститутами, фінансовою системою та здоров'ям. Це значно стримує конкуренцію і перешкоджає розвитку підприємництва в країні. Водночас сильними сторонами конкурентоспроможності України на цей час залишаються: інфраструктура (54 місце), навички (44 місце), ринки продуктів (57 місце) та праці (59 місце), розмір ринку (47 місце). За оцінкою експертів Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ), для покращення конкурентоспроможності країнам потрібно будувати економіку, яка буде менш залежною від зовнішніх і внутрішніх шоків, створювати інноваційну екосистему та бути більш гнучкими [3].

Кількісна оцінка макроекономічної нестабільності зазвичай включає в себе аналіз ключових економічних показників та їх динаміки (таблиця).

Таблиця

Економічні параметри оцінювання макроекономічної нестабільності в Україні за період 2010–2019 рр.

Показник	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Середньо-річний темп зрост., %
Номинальний ВВП, трлн грн	1,08	1,30	1,40	1,47	1,59	1,99	2,39	2,98	3,56	3,98	115,6
Номинальний ВВП у розрахунку на одну особу, тис. грн	24,80	29,98	32,48	33,97	36,90	46,41	55,90	70,23	84,24	94,66	116,0
Номинальний ВВП, \$ млрд ¹	136,0	163,2	175,8	183,3	133,5	91,0	93,4	112,2	130,9	153,9	101,4
Рівень безробіття, %	8,9	8,7	8,2	7,8	9,7	9,5	9,7	9,9	9,1	8,6	
Сальдо платіжного балансу, \$ млрд	5,03	-2,46	-4,18	2,02	13,31	0,85	1,35	2,57	2,88	5,98	101,9
Сальдо платіжного балансу, у % до ВВП	3,7	-1,5	-2,4	1,1	-10,0	0,9	1,4	2,3	2,2	3,9	
Сальдо торгового балансу, \$ млрд	-9,60	-18,03	-21,85	-22,13	-7,13	-3,46	-6,94	-9,66	-12,71	-14,26	-104,5
Коефіцієнт покриття експорту імпорту, %	83,1	77,6	74,7	72,8	87,6	91,1	82,9	80,4	77,3	76,4	
Сальдо торгового балансу, у % до ВВП	-7,1	-11,1	-12,4	-12,1	-5,3	-3,8	-7,4	-8,6	-9,7	-9,3	

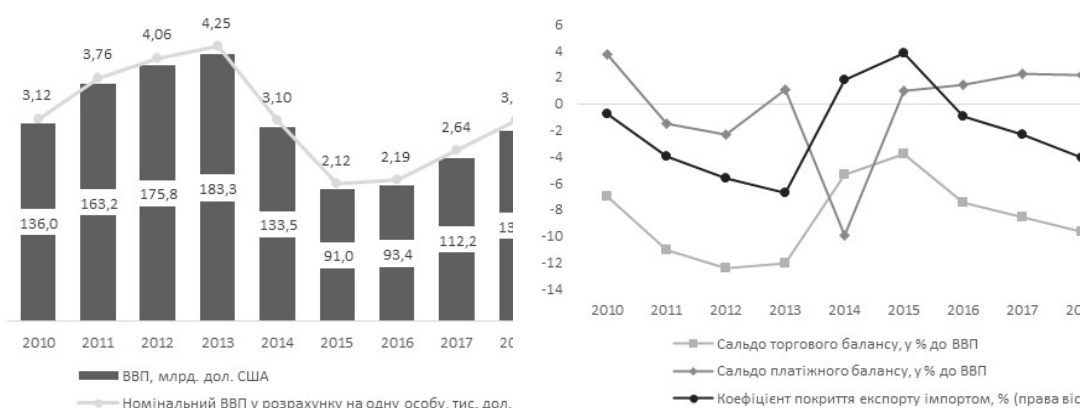
Примітка: ¹ розраховано за офіційним курсом НБУ грн / \$ на кінець періоду (складено автором за [5; 6; 7] та власних розрахунків)

Обраний період макроекономічної нестабільності в Україні з 2010 по 2019 роки включає в себе етап після глобальної фінансової кризи 2008 року, але до розгортання пандемії COVID-19. Аналіз цього періоду дозволяє вивчити вплив та динаміку економіки в умовах відновлення після кризи та досягнення стійкого розвитку. Протягом цього періоду Україна проводила чимало економічних та структурних реформ, що вплинули на розвиток економіки та бізнес-середовища.

За офіційною статистикою обсяги ВВП країни за 2010–2019 рр. виявляють чітку тенденцію до зростання, зокрема у національній валюті середньорічний темп зростання становить 115,6%. У перерахунку на іноземну валюту (долар США), впродовж 2014–2016 рр. ВВП країни зменшився на 50,9% (2016 р. до 2013 р.) з тенденцією до зростання впродовж останніх років.

Платіжний баланс України характеризувався постійними коливаннями та відсутністю рівноваги [7], з дефіцитом платіжного балансу у 2011–2014 рр. та профіцитом в наступні роки з тенденцією до зростання сальдо платіжного балансу (рис. 4). Балансування рахунку забезпечувалось за рахунок резервних активів та кредитів МВФ. Дефіцит торгового балансу країни за 2010–2019 рр. свідчить про істотну імпортозалежність вітчизняної економіки. Однак, слід виділити тенденцію до росту дефіциту торгового балансу (у 1,5 р., 2019 р. до 2010 р.; коефіцієнт покриття експорту імпорту знизився з 83,1% у 2010 р. до 76,4% у 2019 р.), що свідчить про зниження рівня технологічності та виробництва доданої вартості основних виробничих ланцюгів. Найвищі показники безробіття були зафіксовані у 2014–2017 рр. (9,7%, 9,5%, 9,7% та 9,9% відповідно за роками) при скороченні робочої сили працездатного віку за 2010–2019 рр. на 1,8 млн осіб, або на 9,3% в динаміці.

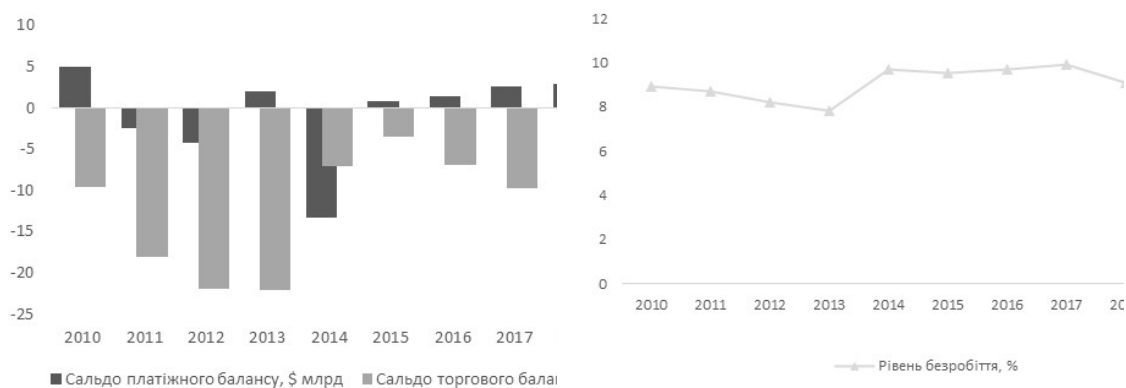

Рис. 4. Економічні параметри макроекономічної нестабільності в Україні за період 2010–2019 рр.
(складено автором)

Таким чином, оцінюючи макроекономічну стабільність, можна зробити висновок, що вітчизняна економіка у 2010–2019 роках мала незначний запас міцності і найменші фінансові й монетарні збурення могли серйозно дестабілізувати економіку.

Результати кореляційного аналізу (за допомогою вбудованих сервісних функцій Microsoft Excel) взаємозв'язку між динамікою ВВП та економічними параметрами макроекономічної нестабільності унаочнено на рис. 5.

Дослідження кореляційного зв'язку між динамікою ВВП та економічними параметрами макроекономічної нестабільності дозволило сформулювати такі висновки. При цьому, слід зазначити, що кореляція не вказує на причинно-наслідковий зв'язок, а лише на статистичну залежність між двома величинами:

1. Найсильніший взаємозв'язок (обернений (негативний)) встановлено між динамікою ВВП та сальдо торгового балансу (\$ млрд), оскільки значення коефіцієнта кореляції становить $-0,931$, що свідчить про те, що зменшення одного показника супроводжується збільшенням іншого і навпаки. Такий сильний взаємозв'язок може бути визначений факторами, як-от кон'юнктура світового ринку, конкурентоспроможність продукції, ефективність торговельних політик, курс валюти та інші;

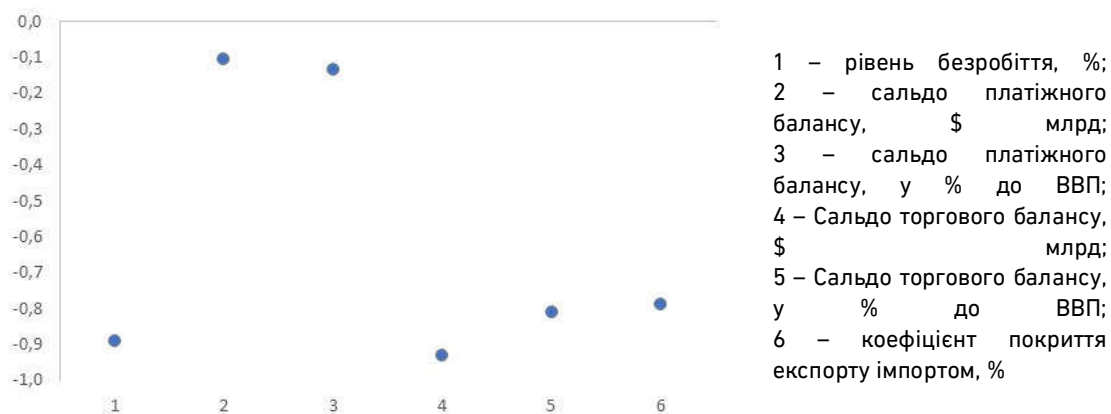

Рис. 5. Кореляційний зв'язок між ВВП та економічними параметрами макроекономічної нестабільності (складено автором)

2. Отримане значення коефіцієнта кореляції $-0,891$ між показниками ВВП і рівнем безробіття свідчить про наявність сильного оберненого (негативного) взаємозв'язку між цими двома показниками. Загалом, це означає, що економічне зростання може впливати на зменшення рівня безробіття, однак лише на основі цього значення кореляції не можна стверджувати, що високий ВВП є причиною низького рівня безробіття або навпаки. Багато інших факторів, таких як ефективність ринку праці, політика зайнятості, технологічні зміни, може впливати на рівень безробіття, окрім ВВП;

3. Отримані значення коефіцієнтів кореляції ($-0,810$ між ВВП і сальдо торгового балансу у % до ВВП, та $-0,787$ між ВВП і коефіцієнтом покриття експорту імпортом у %) також свідчать про наявність сильної оберненої (негативної) взаємозв'язку між цими показниками, що вказує на те, що зростання економіки може супроводжуватися збільшенням обсягів імпорту в порівнянні з експортом. Це може бути пов'язано зі збільшенням внутрішнього споживання та імпорту та/або через збільшення споживчого попиту на іноземні товари або послуги. При цьому, взаємозв'язок може бути обумовлений такими факторами, як кон'юнктура світового ринку, курс валюти, торговельна політика країни та інші економічні та політичні чинники;

4. Отримане значення коефіцієнта кореляції між показниками ВВП і сальдо платіжного балансу (\$ млрд) та сальдо платіжного балансу, у % до ВВП, $-0,104$ та $-0,135$ відповідно, свідчить про наявність дуже слабкого зв'язку між показниками, тобто зміни в одному показнику не супроводжуються систематичними змінами в іншому показнику. Це означає, що показники можуть розвиватися

незалежно один від одного або зміна може бути обумовлено впливом інших чинників, які не виражаються у прямій лінійній залежності.

Зведемо аналіз групи показників (таблиця з урахуванням сили кореляційного зв'язку з ВВП) до кількісної оцінки нестабільного стану економіки. Складність кількісної оцінки макроекономічної нестабільності в основному пов'язана з різними одиницями виміру та волатильністю макроекономічних показників. Тому їх інтеграція потребує методологічного підходу, що дозволяє побудувати комплексні індикатори, які узагальнюють показники, обрані для оцінки макроекономічної нестабільності, з урахуванням специфіки їх динаміки.

Для кількісної оцінки макроекономічної нестабільності використаємо методологію розрахунку інтегрального коефіцієнта. Сам процес розрахунку інтегрального коефіцієнта виглядає наступним чином:

1. Формування інформаційного простору системи оцінки ефективності функціонування цільової системи. Для розрахунку інтегрального коефіцієнта візьмемо економічні параметри макроекономічної нестабільності (таблиця) з найсильнішим кореляційним взаємозв'язком з динамікою ВВП: рівень безробіття (%), сальдо торгового балансу (\$ млрд), сальдо торгового балансу (у % до ВВП), коефіцієнт покриття експорту імпортом (%).

Нормалізація значень – приведення значень кожного показника до стандартної шкали.

Оскільки параметри є іменованими величинами, необхідною процедурою вимірювання є попередня нормалізація вибраних параметрів. Нормалізація виконується за різними формулами для показників-стимуляторів та показників-дестимуляторів. Це пов'язано з необхідністю уніфікації компонентів, де ранжування здійснюється від максимуму до мінімуму і в зворотному напрямку [13]:

- для параметрів-стимуляторів

$$z_{ij} = \frac{a_{ij} - a_i^{min}}{a_i^{max} - a_i^{min}}, \quad (1)$$

- для параметрів-дестимуляторів

$$z_{ij} = \frac{a_i^{max} - a_{ij}}{a_i^{max} - a_i^{min}}, \quad (2)$$

де z_{ij} – стандартизовані параметри стану j -го періоду.

Слід зазначити, що, виходячи з економічного змісту економічних параметрів макроекономічної нестабільності, рівень безробіття (%), сальдо торгового балансу (\$ млрд) належать до параметрів-дестимуляторів, а коефіцієнт покриття експорту імпортом (%) –

параметрів-стимуляторів. Згідно з наведеними формулами всі параметри змінюються в однаковому діапазоні від 0 до 1.

2. Інтегральний коефіцієнт розрахуємо за формулою середньої квадратичної Колмогорова:

$$R_j = \sqrt{\frac{z_{1j}^2 + z_{2j}^2 + \dots + z_{nj}^2}{n}}, \quad (3)$$

де R_j – інтегральний коефіцієнт j -го періоду, $z_{1j}, z_{2j}, \dots, z_{nj}$ – стандартизовані параметри j -го періоду, n – кількість параметрів.

3. Інтерпретація отриманих результатів.

Розрахований інтегральний коефіцієнт змінюватиметься теж в межах від 0 до 1 та, свідчитиме, що при його зростанні зменшується ризик розгортання економічної кризи (макроекономічної нестабільності). Однак, для кращої візуалізації та інтерпретації результатів пропонуємо внести деякі коригування в формулу (3), а саме:

$$R_j = 1 - \sqrt{\frac{z_{1j}^2 + z_{2j}^2 + \dots + z_{nj}^2}{n}}. \quad (4)$$

В цьому випадку зростання показника свідчитиме про зростання макроекономічної нестабільності.

Результати розрахунку інтегрального коефіцієнта макроекономічної нестабільності України для періоду 2010–2019 рр. наведено на рис. 6.

Графічна форма представлення реального ВВП та інтегрального коефіцієнта макроекономічної нестабільності наочно свідчить про наявність зв'язку між ними.

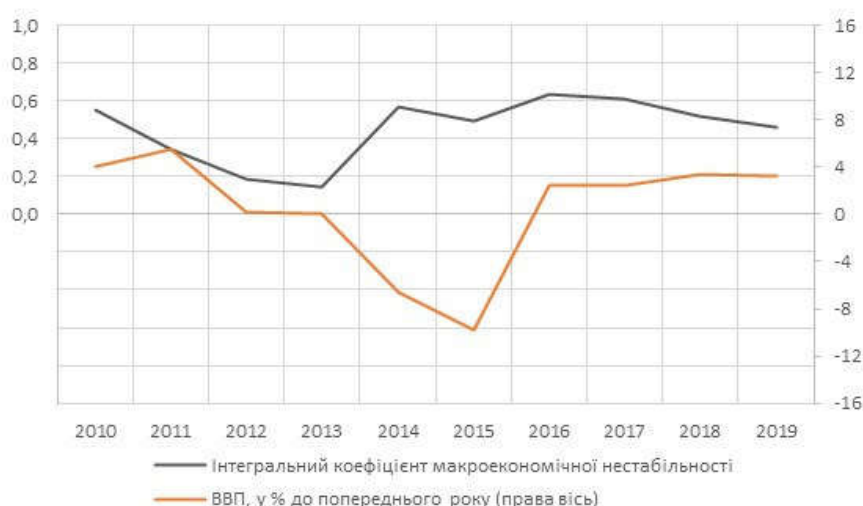

Рис. 6. Динаміка ВВП та інтегрального коефіцієнта макроекономічної нестабільності України в 2010–2019 рр.

(складено автором за [5; 6; 7] та власних розрахунків)

Найбільші значення інтегрального коефіцієнта макроекономічної нестабільності були отримані для 2014–2016 рр. (основні фактори, що вплинули на стабільність: Революція гідності, втрата Криму та збройний конфлікт з Росією, великі зміни валютного курсу, банківська криза, зміна в цінах на енергоресурси).

Висновки. Аналіз макроекономічної ситуації в Україні за період з 2010 по 2019 роки вказує на важливі тенденції та фактори, які впливали на економіку країни. Ось деякі ключові висновки:

- період стабільності та нестабільності: протягом розглянутого періоду Україна зазнала як етапів економічної стабільності, так і викликів, пов'язаних з політичними та економічними турбуленціями. Протести на Майдані, анексія Криму та конфлікт на сході країни вплинули на економічний розвиток;

- економічні реформи: Україна впроваджувала економічні реформи з метою поліпшення інвестиційного клімату та створення сприятливого середовища для бізнесу. Однак ефективність цих реформ може бути обмежена політичною нестабільністю та внутрішніми труднощами;

- погіршення економічних параметрів: свідчить про збільшення ризику макроекономічної нестабільності, економіка країни періодично зазнавала впливу зовнішніх та внутрішніх факторів та відображає вплив економічних зрушень;

- потреба в удосконаленні управління: аналіз показує, що стійкий економічний розвиток України вимагає удосконалення системи управління, збільшення прозорості, сприяння умовам для розвитку бізнесу, забезпечення ефективності реформ та уникнення політичних нестабільностей.

У цілому, аналіз економічної динаміки в Україні протягом обраного періоду надає важливу інформацію для розуміння сильних та слабких сторін економіки країни, а також визначення можливих шляхів покращення її стабільності та розвитку.

1. Всесвітній економічний ресурс. URL: <https://www.weforum.org/reports?year=2010...20195#filter>. (дата звернення: 25.11.2023). 2. Купе Т., Махоніна Ю. Економічна політика. URL: <https://voxukraine.org/uk/evaluating-ukraine-top-40-of-the-global-competitiveness-index-ua/> (дата звернення: 25.11.2023). 3. Побоченко Л. М. Вплив інноваційного середовища на конкурентоспроможність економіки України. *Стратегія розвитку України* : науковий журнал. 2019. № 2. URL: <https://jrnل.nau.edu.ua/index.php/SR/article/view/14504>. (дата звернення: 25.11.2023). 4. Карчева Г. Т. Фінансовий стан банків України в умовах загрози світової фінансово-економічної кризи. *Ефективна економіка*. 2020. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7708>. (дата звернення: 25.11.2023).

5. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 25.11.2023). 6. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 25.11.2023). 7. Федченко К. А. Аналіз теоретико-методичних підходів до оцінювання рівня економічної нестабільності країни. *Науковий вісник Полісся*. 2019. № 2 (18). URL: <http://nvp.stu.cn.ua/article/view/203230> (дата звернення: 25.11.2023). 8. Тропіна В. Б. Макрофінансова стабільність: Теоретичні підходи та емпіричний аналіз. *Світ фінансів*. 2016. № 1. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/913> (дата звернення: 25.11.2023). 9. Зверяков М. І., Жердецька Л. В. Банківський та реальний сектори економіки України: оцінка взаємозв'язків і детермінанти розвитку. *Економіка України*. 2017. № 10. С. 31–48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2017_10_4. (дата звернення: 25.11.2023). 10. Хмелярчук М. І., Алексєєв В. І. Соціально-економічне значення банківського кредитування в Україні. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2014. Вип. 1. С. 337–345. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2014_1_43. (дата звернення: 25.11.2023). 11. Національний інститут стратегічних досліджень. Проблеми та перспективи зміцнення стійкості фінансової системи України. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-05/rozgornuta-versiya-dopovidi-shemaevoi-l.g.pdf> (дата звернення: 25.11.2023). 12. Задорожня Т. М., Параниця Н. В. Функціонування механізму взаємодії банківського та реального секторів в Україні. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 15. URL: http://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/144.pdf (дата звернення: 25.11.2023). 13. Державний комітет статистики України : наказ № 114 від 15.04.2003 «Про затвердження Методики розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0114202-03#Text> (дата звернення: 25.11.2023). 14. Желюк Т. Л. Макроекономічна оцінка передумов для виходу України з кризи і забезпечення успішного довгострокового розвитку. *Бюлетень міжнародного нобелівського економічного форуму*. 2020. № 1 (3). Т. 2. С. 98–107. 15. Лановий В. Ілюзія макроекономічної стабільності. *Український Тиждень*. 26.04.2020. № 17. URL: <http://tyzhden.ua/Economics/48671>. (дата звернення: 25.11.2023). 16. Люльов О. В. Макроекономічна стабільність національної економіки: соціальні, політичні та маркетингові детермінанти : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03. Суми, 2018. 448 с.

REFERENCES:

1. Vsesvitnii ekonomichniy resurs. URL: <https://www.weforum.org/reports?year=2010...20195#filter>. (дата звернення: 25.11.2023). 2. Kupe T., Makhonina Yu. Ekonomichna polityka. URL: <https://voxukraine.org/uk/evaluating-ukraine-top-40-of-the-global-competitiveness-index-ua/> (дата звернення: 25.11.2023). 3. Pobochenko L. M. Vplyv innovatsiynoho seredovyscha na konkurentospromozhnist ekonomiky Ukrainy. *Stratehiia rozvytku Ukrainy : naukovyi zhurnal*. 2019. № 2. URL: <https://jrn.nau.edu.ua/index.php/SR/article/view/14504> (дата звернення: 25.11.2023). 4. Karcheva H. T. Finansovyi stan bankiv Ukrainy v umovakh zahrozy svitovoi finansovo-ekonomichnoi kryzy. *Efektivna ekonomika*. 2020. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7708> (дата звернення: 25.11.2023). 5. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 25.11.2023). 6. Natsionalnyi bank Ukrainy. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата

zvernennia: 25.11.2023). **7.** Fedchenko K. A. Analiz teoretyko-metodychnykh pidkhdodiv do otsiniuvannia rivnia ekonomichnoi nestabilnosti krainy. *Naukovyi visnyk Polissia*. 2019. № 2 (18). URL: <http://nvp.stu.cn.ua/article/view/203230> (data zvernennia: 25.11.2023). **8.** Tropina V. B. Makrofinansova stabilnist: Teoretychni pidkhody ta empirychnyi analiz. *Svit finansiv*. 2016. № 1. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/913> (data zvernennia: 25.11.2023). **9.** Zvieriakov M. I., Zherdetska L. V. Bankivskiy ta realnyi sektory ekonomiky Ukrainy: otsinka vzaiemozviazkiv i determinanty rozvytku. *Ekonomika Ukrainy*. 2017. № 10. S. 31–48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2017_10_4 (data zvernennia: 25.11.2023). **10.** Khmeliarchuk M. I., Aliksieiev V. I. Sotsialno-ekonomichne znachennia bankivskoho kredytuvannia v Ukraini. Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy. 2014. Vyp. 1. S. 337–345. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2014_1_43 (data zvernennia: 25.11.2023). **11.** Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. *Problemy ta perspektyvy zmitsnennia stiikosti finansovoi systemy Ukrainy*. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-05/rozgornuta-versiya-dopovidi-shemaevoi-l.g.pdf> (data zvernennia: 25.11.2023). **12.** Zadorozhnia T. M., Paranytsia N. V. Funktsionuvannia mekhanizmu vzaiemodii bankivskoho ta realnoho sektoriv v Ukraini. *Ekonomika i suspilstvo*. 2018. Vyp. 15. URL: http://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/144.pdf (data zvernennia: 25.11.2023). **13.** Derzhavnyi komitet statystryky Ukrainy : nakaz № 114 vid 15.04.2003 «Pro zatverdzhennia Metodyky rozrakhunku intehralnykh rehionalnykh indeksiv ekonomichnoho rozvytku». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0114202-03#Text> (data zvernennia: 25.11.2023). **14.** Zheliuk T. L. Makroekonomichna otsinka peredumov dlia vykhodu Ukrainy z kryzy i zabezpechennia uspishnoho dovhostrokovoho rozvytku. *Biuletyn mizhnarodnoho nobelivskoho ekonomichnoho forumu*. 2020. № 1 (3). T. 2. S. 98–107. **15.** Lanovyi V. Iliuziia makroekonomichnoi stabilnosti. *Ukrainskyi Tyzhden*. 26.04.2020. № 17. URL: <http://tyzhden.ua/Economics/48671> (data zvernennia: 25.11.2023). **16.** Liulov O. V. Makroekonomichna stabilnist natsionalnoi ekonomiky: sotsialni, politychni ta marketynhovi determinanty : dys. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.03. Sumy, 2018. 448 s.

Savina N. B. [1; ORCID ID: 0000-0001-8339-1219],

Doctor of Economics, Professor,

Radovenchuk P. V. [1; ORCID ID: 0009-0007-9371-6970],

Master

¹National University of Water and Environmental Engineering, Rivne

ASSESSMENT OF THE MACROECONOMIC INSTABILITY OF THE COUNTRY

Understanding the nature of macroeconomic instability is the important step in developing and implementing effective economic policies. Analyzing macroeconomic instability, identifying its causes and consequences helps to anticipate possible risks and economic fluctuations, to use economic

resources more efficiently, and to achieve a higher level of productivity and competitiveness.

The article assesses the macroeconomic instability of the national economy by economic parameters, taking into account macroeconomic development according to the global competitiveness index.

According to the Global Competitiveness Index, which is calculated annually by the World Economic Forum (WEF) and reflects the overall competitiveness of economy, Ukraine was in the second half of the ranking in the years of 2010–2019 (89th place in 2010 and 85th in 2019). In the year of 2019, Ukraine lagged far behind in the groups of factors related to macroeconomic stability, government institutions, financial system, and health. At the same time, Ukraine's competitiveness strengths include infrastructure, skills, product and labor markets, and market size.

According to the selected economic parameters for assessing macroeconomic instability, it was determined that the national economy in the years of 2010–2019, despite the upward trend in gross domestic product, was characterized by a lack of balance of payments, a growing trade deficit, a decline in the level of technology and value added production, and high unemployment level. The national economy had a small margin of safety, and the slightest financial and monetary disturbances could seriously destabilize the economy.

Research of the correlation between the gross domestic product dynamics and economic parameters of macroeconomic instability shows a strong inverse (negative) relationship between the gross domestic product dynamics and the trade balance, unemployment rate, and export-import coverage ratio.

To quantify macroeconomic instability for the period 2010–2019, the methodology of calculating the integral coefficient has been used. The construction of the integral coefficient of macroeconomic instability can be used as an indicator of the approaching macroeconomic instability.

Keywords: global competitiveness index; macroeconomic instability; gross domestic product; unemployment rate; balance of payments; trade balance; export-import coverage ratio; integrated macroeconomic instability coefficient.

Отримано: 01 грудня 2023 року
Прорецензовано: 06 грудня 2023 року
Прийнято до друку: 29 грудня 2023 року